

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 15 februari 1897, kl. 3 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg till § 26
mom. 1 i lagen angående tillsättning af presterliga tjänster.*

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till laguskottet hänvisad motion, n:o 53, anför herr *Hazén*:

»I prestvalsförordningen den 1 april 1843 var stadgadt: »Röst-rättighet utöfve husfader; men är han frånvarande och skriftlig vo-teringssedel eller muntlig fullmakt icke lemnat, röste hustrun. Lag samma vare, om han under förmyndare satt är.»

Såsom bekant, upphörde denna rättighet för gift qvinna genom nu gällande prestvalslag af den 26 oktober 1883, och detta helt visst genom dess anslutning till den grundsats, som uppbär den kommunala rösträtten.

I följd af uppkomna olägenheter häraf — synnerligast med afseende på skärgårdsbefolkningen — täcktes Kongl. Maj:t inför 1893 års kyrkomöte framlemna ett förslag, upptagande ett tillägg till § 26 mom. 1 i berörda lag, och detta af efterskrifna lydelse: »Utan hinder af hvad här ofvan i detta moment är stadgadt om utöfning af rösträtt, må, uppå framställning af församling, der vid prestval rösterna skola efter upp-rop afgifvas, Konungen, om han finner ortsförhållandena föranleda der-till, förordna, att, i händelse gift röstegande eller ombud för honom vid nämnda upprop icke låter sig afhöra, den röstegandes hustru, der hon vid uppropet sig anmäler, eger att vid valet utöfva mannens röst-

rätt, så framt hon är välfräjdad, tillhör svenska kyrkan och ej gjort anmälan om utträde ur densamma.» — Detta förslag till lagändring godkändes af kyrkomötet, hvarefter det öfvergick till 1894 års Riksdag. Här vann det enhälligt understöd af lagutskottet såsom ock godkännande af Första Kammaren. Men i Andra Kammaren föll förslaget — hufvudsakligen af den anledning, att man önskade en mera oinskränkt och trogen återgång till den rättighet vid prestval, som gift qvinna förr egde.

Frågan är alltså för närvarande begrafven; men den förtjenar att återuppväckas. Det må ej förgätas, att den på det närmaste berör stora delar af vårt land — icke blott skärgårdsbefolkningen, utan t. ex. äfven de orter, der husfäderna emigrerat eller i öfrigt befinna sig i sådana villkor, att de ej kunna bestämma öfver sin tid. Här gäller ock ett ärende, der qvinnan i regel plägar vara i hög grad intresserad och i öfrigt fullt ut lika väl kvalificerad som mannen, hvartill kommer, att gift qvinnas rösträttighet i forna tider ej förorsakat någon olägenhet. Med öfvervägande häraf synes det välbetänkt, att gift qvinna med det allra första återfår den rösträtt, hon mistat. Skulle än så vara, att förvidgad frihet i oförmälda syfte går något vid sidan af den rösträttsprincip, som ligger till grund för vår kommunallagstiftning, så är väl ändå här ett område, der både grannlagenhet, billighet, rättvisa och tradition gifva sitt utslag till förmån för berörda sida af personlighetsprincipen.»

På grund häraf hemställer motionären, att Riksdagen måtte för sin del besluta ett tillägg till § 26 mom. 1 i lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883 af innehåll:

»Utan hinder af hvad här ofvan i detta moment är stadgadt om utöfning af rösträtt, må, i händelse gift röstegande eller ombud för honom vid nämnda upprop icke låter sig afhöra, den röstegandes hustru, der hon vid uppropet sig anmäler, ega att vid valet utöfva mannens rösträtt, så framt hon är välfräjdad, tillhör svenska kyrkan och ej gjort anmälan om utträde ur densamma.»

Utskottet är ense med motionären om lämpligheten af ett stadgande, likartadt med den bestämmelse i den numera upphäfdade kongl. förordningen om prestval den 1 april 1843, hvarigenom gift qvinna medgafs rätt att vid dylikt val i sin röstegande mans frånvaro och derest

han ej åt annan person för tillfället öfverlemnad sin rösträtt utöfva densamma. Visserligen skulle ett dylikt stadgande komma att stå utan motsvarighet på andra områden och icke öfverensstämma med reglerna för utöfvande af den kommunala rösträtten, men då det här gäller en sak, som särskildt berör de enskildes och familjernas andliga intressen, och en rättighet, för hvars utöfvande qvinnan må anses vara lika väl kvalificerad som mannen, samt härtill kommer, att mans och hustrus intressen på detta område torde få anses vara i regeln öfverensstämmande, så finner utskottet i dessa särskilda förhållanden tillräckliga skäl för ett undantagsstadgande sådant som det föreslagna. Någon olägenhet af ofvanberörda stadgande uti 1843 års förordning om prestval, hvilket bestod intill dess den nu gällande lagen angående tillsättning af presterliga tjänster trädde i kraft, har icke heller, utskottet veterligen, försports; och fördelen af ett dylikt stadgande torde komma att visa sig uti ett lifligare deltagande i val för besättande af presterliga tjänster, framför allt i de trakter, der den manliga befolkningens vanliga sysselsättning håller männen aflägsnade från hemmen och sålunda ofta hindrar dem från att sjelfva taga del uti dylika val. Utskottet, som sålunda instämmer i syftet af motionärens förslag, kan emellertid icke tillstyrka Riksdagen att nu godkänna det af honom formulerade förslaget till lagbestämmelse, helst kyrkomötet lär öfver en sådan böra höras, och detta ej förr än 1898 sammanträder. Antagandet af ett bestämdt lagstadgande härutinnan torde för öfrigt böra föregås af utredning i ämnet från Kongl. Maj:ts sida. Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen måtte, i anledning af föreliggande motion, i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande af förslag till sådan ändring uti eller tillägg til lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883, att gift qvinna må i den utsträckning och under de vilkor, som kunna finnas lämpliga och ändamålsenliga, vid prestval utöfva sin frånvarande mans rösträtt.

Stockholm den 15 februari 1897.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.